

Visie op PFAS bodemsanering rond 3M

THOMAS GOORDEN

Inleiding

Dit document benoemt de belangrijkste voorwaarden voor omgang met de PFAS-vervuiling op en rond de terreinen van 3M (inclusief de Oosterweelwerf). De doelstelling om omwonenden zo weinig mogelijk bijkomend aan PFAS bloot te stellen staat daarbij centraal; een doelstelling die de Vlaamse overheid zelf geformuleerd heeft¹.

Beperking verdere schade

1. Wat betreft de Oosterweelwerken zelf moeten alle mogelijke maatregelen genomen worden om verdere verspreiding van verontreiniging door de werkzaamheden (stof, bemaling, uitspoeling, etc) maximaal te voorkomen. Dit zowel op Linker- als Rechteroever en in de Schelde zelf (slib). Ook wanneer de werken tijdelijk stilliggen, dienen alle mogelijke maatregelen genomen te worden om verdere verspreiding te voorkomen.
2. Alle bijkomende vervuiling met eender welke PFAS in de brede omgeving (20 km) van 3M wordt als onaanvaardbaar geacht. Hiertoe dienen alle vergunningen in de omgeving van zowel grondwaterbemalingen, verbranding, storten, etc, overzichtelijk opgelijst te worden en aangegeven worden op welke manier de emissie of verspreiding van PFAS (eender welke variant) via water, lucht of bodem tot het absolute minimum wordt gereduceerd.

Normenkader

3. Er moet zo snel mogelijk een nieuw normenkader voor grondverzet en sanering komen, dat gebaseerd is op een up-to-date en onderbouwde wetenschappelijke basis. Dat betekent in casu dat zowel bodem- als grondwaternormen minstens moeten afgeleid worden van de meest recente EFSA-referentiedosis voor PFAS, gebruikmakend van de Nederlandse PFAS-equivalentie-schaal (PEQ) om eventuele lacunes op te vangen. Ook de meest recente kennis over de ecotoxicologische effecten moeten meegenomen worden voor de bepaling van het normenkader.
4. De afleiding van nieuwe bodem- en grondwaternormen moet voldoen aan de hoogste wetenschappelijke standaarden. Dit betekent onder andere dat ze onderworpen moeten worden aan een wetenschappelijke peer-review, uitgevoerd door onafhankelijke wetenschappers, de resultaten moeten voldoende reproduceerbaar zijn, enzovoort. Hierbij kan bijvoorbeeld de Nederlandse aanpak als voorbeeld dienen, waar alle data, rapporten en modellen vrij toegankelijk worden gemaakt.
5. Indien het niet mogelijk is om normen die op zulke manier zijn bepaald te behalen, bijvoorbeeld omdat de bodemnormen daardoor onder de Vlaamse achtergrondwaarden zouden terechtkomen, dient dit duidelijk en openlijk aangegeven te worden. Desgevallend dient de laagst haalbare norm voorgesteld te worden, inclusief een duidelijke verantwoording waarom het niet mogelijk is een lagere norm te handhaven. Alle voorstellen die op dat moment op tafel gelegd worden om de bodemnormen alsnog te halen, dienen kwalitatief en onafhankelijk nagekeken te worden.

¹ https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1635427566/Bevolkingsonderzoek_PFAS_Zwijndrecht_-_Wetenschappelijk_rapport_-_Samenvatting_-_update_28.10.2021_ouhm9c.pdf

Bodemsanering

6. Er moet een bodemsaneringsplan opgesteld worden voor zowel de Oosterweelwerken als de bredere omgeving. Deze bodemsaneringsaanpak moet gebaseerd zijn op het normenkader zoals boven besproken.
7. Dit bodemsaneringsplan moet drie delen bevatten:
 - 1) De versnelde en prioritaire sanering van de omringende woon-, natuur- en landbouwgebieden, teneinde alle verdere blootstelling bij de mens en natuur tot het absolute minimum te beperken.
 - 2) Een sanering van de Oosterweelterreinen, die in overeenstemming is met het geldende wettelijk kader maar geen prioriteit krijgt boven sanering van woon-, natuur- en landbouwgebieden.
 - 3) Een versnelde sanering van de terreinen van 3M zelf, teneinde de langetermijnrisico's maximaal te beperken.
8. Indien grond niet-saneerbaar wordt geacht, dient die te worden afgegraven en te worden opgeslagen. De methode van opslag moet wettig zijn en aangetoond veilig voor onbepaalde tijd. Hiermee volgen we de "best practices" waar ook door de EPA naar wordt verwezen.
9. Dit bodemsaneringsplan moet zo snel mogelijk ontworpen worden, inclusief bijbehorende tijdlijn. Het plan moet afdwingbare garanties bevatten dat het zal worden opgevolgd. Die garanties moeten er ook zijn voor gronden die worden opgeslagen.
10. Dit bodemsaneringsplan dient opgesteld te worden door een onafhankelijk onderzoeksbureau met aantoonbare ervaring met deze problematiek, bij voorkeur een buitenlandse groep. Het gekozen bureau mag geen voorgaande (langdurige) commerciële relatie met BAM/Lantis hebben of op significante manier betrokken zijn geweest bij de aanpak tot dusver. Sweco en Witteveen+Bos zijn in deze absoluut uitgesloten.
11. Alle communicatie met dit onderzoeksbureau (opdracht, tussentijdse communicatie, vergaderingen), dient toegankelijk te zijn voor vertegenwoordigers van de lokale actiegroepen en geïnteresseerde milieuverenigingen. Er dient een aanspreekpunt te zijn binnen het onderzoeksbureau, waar stakeholders (zoals omwonenden, landbouwers, enz.) terecht kunnen.
12. Elk technisch rapport dient vergezeld te worden door een vereenvoudigde en korte samenvatting, opgesteld door de auteur(s) van het rapport zelf.
13. Indien experimentele technieken worden voorgesteld binnen dit saneringsplan, moet hiervoor een proefopstelling en -periode voorzien worden.

² Bijvoorbeeld gebruik makend van het USEtox model en bijbehorende "hazardous concentrations".

³ https://clu-in.org/contaminantfocus/default.focus/sec/Per_and_Polyfluoroalkyl_Substances_PFASs/cat/Remediation_Technologies/

14. Er dient een duidelijk plan geformuleerd te worden om de kosten voor zowel de saneringsplannen als de sanering zelf te verhalen op 3M.

Manier van werken

15. Het spreekt voor zich dat getroffen omwonenden mee betrokken moeten worden in het proces waarin een bodemsaneringsaanpak wordt ontwikkeld. De manier van (samen)werken in de toekomst moet haalbaar zijn voor alle belanghebbenden. Dit moet op voorhand in onderling akkoord vastgelegd worden.
16. Over het algemeen dient er volledige transparantie gegarandeerd te worden doorheen het hele proces. Of het nu over grondverplaatsingen, metingen, tussentijdse rapporten, interne communicatie of eender wat gaat, alles moet op korte termijn (maximaal 1 week) publiek beschikbaar gesteld worden. Niet-publieke vormen van overleg op eender welk niveau betreffende de bodemsanering zijn onaanvaardbaar.

Toekomstverbond

17. Sanering van het gebied rond de 3M-site in Zwijndrecht is een belangrijk leefbaarheidsproject. Onder geen enkel beding mogen andere leefbaarheidsprojecten, die reeds zijn afgesproken binnen het Toekomstverbond of rechtstreeks met de gemeente Zwijndrecht, onder druk komen te staan omwille van deze bodemsanering. Hiertoe moeten harde garanties gegeven worden aan alle betrokken partijen.
18. Het is gezond voor het Toekomstverbond dat er nieuwe inzichten en bezorgdheden in worden meegenomen. Als coalitie ligt onze focus op de aanpak van de PFAS-vervuiling in en om Zwijndrecht.

Contact:

Grondrecht: contact@grondrecht.eu